

Friedrich Christian Baumeister

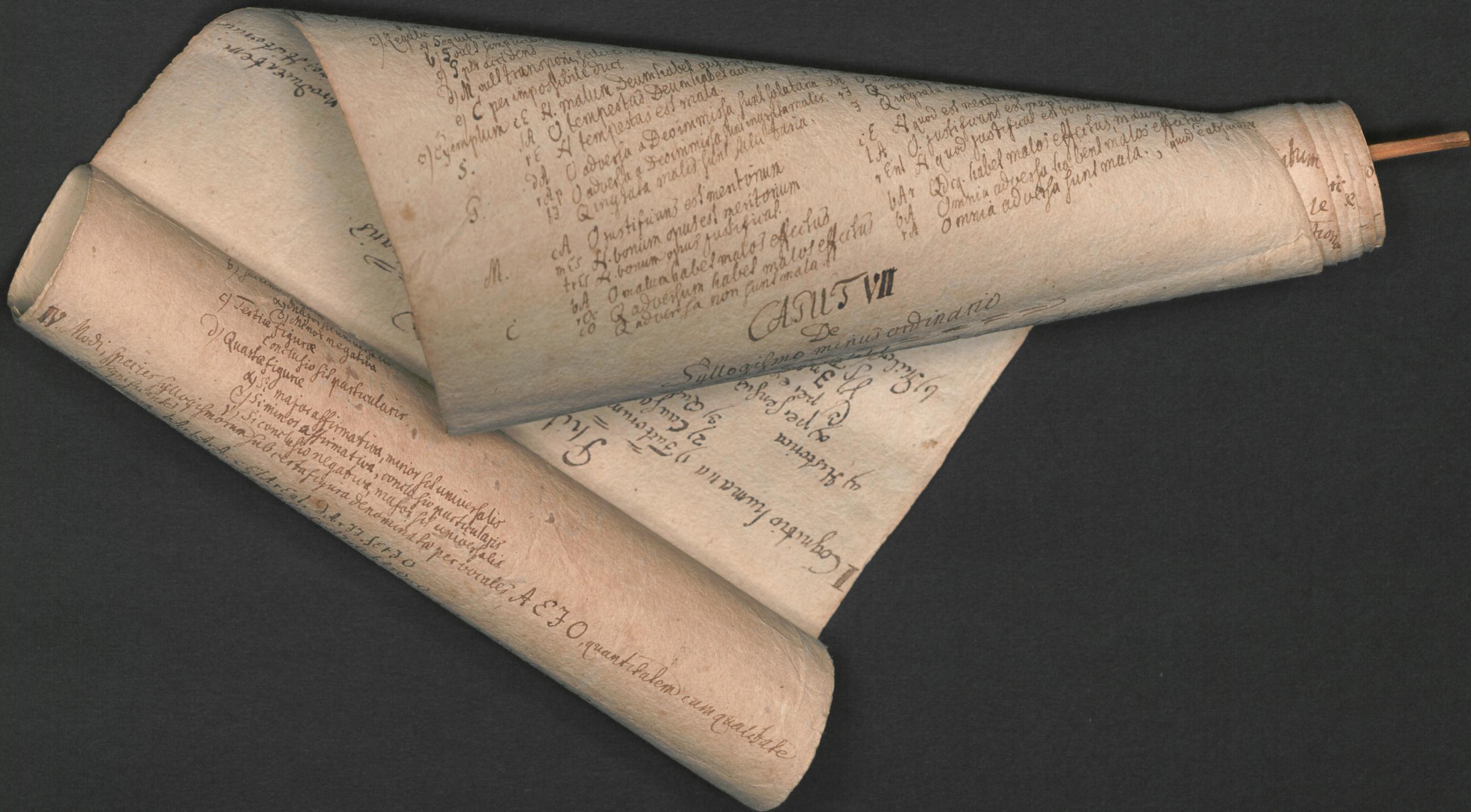
Sciagraphia Logices secundum Baumeisterum : Mss. orient. 281.3

[Nachlassmaterialien], [ca. 1795-1815]

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn896165442>

Nachlassmaterial Freier Zugang

ART. VII
De virtutibus

Syllogismo minus ordinario

1. Major affirmativa, minor affirmativa, conclusio affirmativa
2. Major affirmativa, minor negativa, conclusio negativa
3. Major negativa, minor affirmativa, conclusio affirmativa
4. Major negativa, minor negativa, conclusio negativa

IV. Modi speciei syllogismi
1. Tertio figure
2. Quarto figure
3. Quinto figure

Si major affirmativa, minor affirmativa, conclusio affirmativa
Si major affirmativa, minor negativa, conclusio negativa
Si major negativa, minor affirmativa, conclusio affirmativa
Si major negativa, minor negativa, conclusio negativa

A 270, quantitate cum qualitate

SCIENTIA GRÆCÆ LOGICÆ secundum BAUMEISTERUM

PROLEGOMENA CAPUT I

De Philosophia

- I) Cognitio humana
- a) Factorum, dicitur Historica, vel vulgaris.
 - b) Causarum — Philosophica.
 - c) Quantitatis — Mathematica.
- a) Historica
- a) per sensus representat rem in organo sensorio mutationem producentem.
 - b) per experientiam. Experientia est complexus cognitiones Historicae.
 - c) Infimus gradus et primus cognitionis humanæ.
 - d) Fundamentum omnium.
- b) Philosophica
- a) Operationis, ex qua concipi potest cur aliquid potius sit, quam non sit.
 - b) Negus relationis rerum in se, qua unam est causa alterius.
 - c) Operationis, qua est facultas rerum percipiendi.
 - d) Habitu demonstrandi, i.e. veritatem ex suis principiis legitimo neque deducendi.
- II) Philosophia
- a) objective, est doctrina, vel scientia sanæ rationum sufficientium inter se connexarum exhibens.
 - b) subjective, est habitus rerum rationes sufficientes percipiendi. Habitus est promptitudo reddendi aptum, minori tempore et labore percipiendi aliquid.
- III) Philosophus quædeat
- a) Habitu rerum rationes sufficientes percipiendi.
 - b) Scientia, vel habitu asserta sua demonstrandi, i.e. ex principis certis ac indubitatis neque legitime contentato deducendi.
- IV) Methodus philosophia
- a) promittenda, per qua sequentia intelligantur.
 - b) Termini accurata determinatione determinentibus, quo et mathematica dicitur.
- V) Stylus philosophicus, quæ est
- a) Scribendi genus philosophia tractando accommodatum.
 - b) Sit perspicuus.
 - c) voces sint accurata determinata.
 - d) Ornatu determinationi et perspicuitati officium exbetur, vel ornatus.

CAPUT II

De Philosophia partibus.

- Philosophia
- I) Theoretica, tradens veritates ad felicitatem scribi necessarias.
- a) Physica, scientia corporum.
 - a) Meteorologia, scientia eorum, que in æthere generantur, nix, pluvia, fulmen etc.
 - b) Cridologia, scientia fossilium.
 - c) Hydrologia, scientia aquarum.
 - d) Phytologia, scientia plantarum.
 - a) Botanologia, scientia herbarum.
 - b) Dendrologia, scientia arborum.
 - e) Physiologia, scientia corporis animati.
 - f) Teleologia, scientia finium in rebus naturalibus.
 - b) Pneumatologia, scientia spirituum.
 - a) Theologia, nunc naturalis scientia de Deo.
 - b) Psychologia, scientia animæ humanæ.
 - a) Empirica, per experientiam.
 - b) Rationalis, per ratiocinationem.
- II) Practica, scientia preceptorum actionis hominis libera ad felicitatem dirigentium.
- a) Practica universalis, scientia generalis actionis hominis liberarum.
 - b) Ethica, scientia dirigendi actiones libera in statu naturali.
 - c) Jus naturale.
 - d) Politia, scientia dirigendi actiones libera in statu civili.
 - e) Oeconomia, scientia dirigendi actiones in societate simplici.
 - f) Logica, scientia preceptorum intellectuum ad veritatem cognoscendam dirigentium.
- III) Ordo pertractationis, qui promittenda, per qua sequentia intelligantur.
- a) Logica
 - b) Metaphysica, cum partibus.
 - a) Ontologia, scientia eorum, que enti competunt.
 - b) Cosmologia, scientia mundi generalis.
 - c) Psychologia
 - d) Theologia naturalis.
 - c) Physica.
 - d) Practica.

CAPUT III

De Prolegomina Logicæ.

- Logica
- a) naturalis, facultas naturalis, vel habitus iudicandi et ratiocinandi, usu et exercitamine firmatus.
 - a) Dirigitur quibusdam regulis, v.g. similitudine exemplorum.
 - b) Non distincte suppetat regulas omnes.
 - b) artificialis.
 - a) subjective, habitus distincte percipiendi regulas, quibus intellectus operationes in veritate investiganda, et dirigenda dirigitur.
 - b) Objective, disciplina qua regulæ traduntur etc.
 - a) docent tradit regulas etc. dicitur Theoretica.
 - b) utens applicat regulas etc. dicitur Practica.
- Tres operationes mentis.
- a) perceptio simpliciter
 - b) Propositi
 - c) Ratiocinatio.

LOGICÆ PARS I

THEORETICA

CAPUT I

De Notionibus

LOGICES PART I

THEORETICA

CAPUT I

De Notionibus

Notio, i.e. representatio objecti in mente, sine affirmatione et negatione.
i.e. assimilatio eorum, quae sunt extra ens in eodem.

I Formaliter spectata

- 1) Clara, representans rem, ita, ut possimus eam ab aliis discernere, scilicet per plures characteres, ut ope sensuum observatur, cum attentione.
Obscura, representans rem ita, ut non possit illam discernere. e.g. sonus mixtus.
- 2) Distincta, representans rem, et notas characteristicas simul sigillatim verbis exprimendae.
Confusa, representans rem dicitur, sed notas characteristicas non sigillatim, nec verbis exprimendae.
Nota. a) Sensuales sunt confusa,
b) Intellectuales dicitur lumen mentis.
- 3) Completa, representans characteres sufficientes ad discernendam rem ab aliis, in omni spatio, causa et tempore.
Incompleta, representans characteres non sufficientes etc. v.g. Deus est substantia intelligens.
- 4) Aequata, representans notas notarum. e.g.
a) Homo animal rationale
b) Animal quod vivit et sentit.
Inadequata, non representans notas notarum
a) Haec analysi actionum. i.e. progressio in representatis notis notarum.
b) Non infinita

Materialiter spectata.

- 1) Ratione objecti.
a) Substantiae, quae est subjectum perdurabile et modifiable.
b) Accidentia, i.e. Mutabilia, quae enti insunt, nec per essentialia determinantur.
c) Relativa, i.e. notiones ex duarum idearum comparatione ortae. e.g. Pater, Filius.
- 2) Ratione quantitatis.
a) Individui, quod est omni modo determinatum, i.e. omnibus suis circumstantiis inodatum.
b) Haec, idea individui, vel singularis.
c) Haec, sensuales sunt singulae.
d) Principium individui dualitatis est complexus omnium proprietatum determinatum, quod faciunt, ut res sit illa quae res, nec alia.
e) Species, quae est similitudo individuarum.
f) Genus, quae est similitudo specierum.
g) Lumen notio universalis representans plures communia.
h) Virtus per abstractionem.
i) Abstrahitio est praesentio nonnullarum determinationum, respicientibus quibusdam.
j) Notio differentia determinationum, quibus una species ab alia sub eodem genere differat.
k) Regulae
l) Genus et species non extant nisi in individuis.
m) Plus est in individuis quam in specie.
n) Plus est in specie, quam in genere.

CAPUT II

De Usu vocum circa notiones

Notio significans adhibendum est vox sine termino.
Signum est, quod proter sui ideam alterius rei ideam exprimit.
Terminus est vel inanimatus, abstractus, vagus, equivocus, improprius, inusitatus, elegans, significans, clarus, determinatus, univocus, proprius, usitatus.

- 1) Clarus, idem dicitur communiter.
- 2) Vagus, plures ideas significans. e.g. in vulgari sermone: Mensura.
- 3) Determinatus, unum et unum tantum ideam inducens. e.g. essentia, Philosophus.
- 4) Proprius, signum ideae alicuius primario destinatus est. e.g. flumen.
- 5) Metaphoricus, quod indicatui idea aliena, ut similitudo dicitur cum propria.
- 6) Catholice materialis, per se ideam subiecti vel praedicti absolvens. e.g. Deus videt.
- 7) Synthetice materialis, non per se est. e.g. vultus magnus.
- 8) Incompletus, sine complexu, unum vix existens. e.g. lapis.
- 9) Complexus, plures est. e.g. lapis rotundus.
- 10) Finitus, rem veram indicans.
- 11) Infinitus, rem indeterminatam inducens. e.g. non sumo.
- 12) Absolutus, sine relatione intelligendus. e.g. Alexander est fortis.
- 13) Comparatus, sine relatione non intelligendus. e.g. Alexander est fortior.
- 14) Abstractus, affectionem sine subiecto indicans. e.g. Humanitas.
- 15) Concretus, affectionem in subiecto inducens. e.g. Homo.
a) Suppositio materialis, si terminus accipitur in sensu grammatico. Mus, monosyllabus.
b) Suppositio formalis, si terminus accipitur pro idea. e.g. mus animal.

I Antepredicamenta veterum

- 1) Equivocus, s. homonymus plures ideas competens. Cancer.
- 2) Univocus, invariabilem notionem conponentes significans.
- 3) Analogus, est medium inter equivocum et univocum.
a) Proportiones, qui uni primario, alteri secundario per metaphoram competet. e.g. deus homini et prae.
b) Attributionis, si nomen commune multis exhibens, sed diversa ratione. e.g. sanus animalis proprie, albi, sanguini, per medonem.
- 4) Synonymus, alii congnoscunt. e.g. ensis, gladius.

II Predicabilia, genus, species, differentia, proprium, accidentis, sine

- 1) Universalis.
a) generis. e.g. animal
b) speciei. e.g. homo.
2) Singularis, Individui. Cuius.

III Predicamenta, substantia, quantitas, qualitas, relatio, actio, passio, locus, tempus, situs, habitus.

IV Postpredicamenta, quae post se habent, prius, simul, modus, habere.

Ingenium 1 modi, soli sed non omni
 Proprium 2 modi, omni sed non soli
 Proprium 3 modi, omni et soli sed non semper
 Proprium 4 modi, omni soli et semper.

CAPUT III

De Definitione

Definitio, nobis rei distincta, completa, sermone expressa. Vid. cap. 1. 2. 3.

- Regulae
- 1) Nota characteris cuius nulli competant nisi definito.
 - 2) Competant singulis definitis, speciebus et individuis.
 - 3) De se, a) latior suo definito. Ex. Deus substantia intelligens.
b) angustior definito. Homo animal eruditum.
 - 4) Aequata suo definito.
 - 5) Aequivalet cum suo definito uno eodem.
 - 6) Modi non ingrediantur definitionem.
 - 7) Formae est essentia aliorum attributa.
 - 8) Terminis dandi est definitio cuius determinabit.
 - 9) Non improprius metaphoricus, va quod.
 - 10) De formis per synonymia. Infinitum quod non habet finem.
 - 11) Evadit articulus in definiendo, quod si si termini definitionem ingrediantur definitionem per definitum. Exemp. Sapientia est habitus eligendi quod optimum. Eliger optimum est sapienter agere.
 - 12) De se negativa, quod licet in oppositis. Exemp. Compositum est ens constans partibus, simplex, non constans partibus.
 - 13) Exprimendum genus proprium et differentia specifica.

I Nominata, Constans attributo essentiali, ad discernendam rem ab aliis.

Not. Est arbitraria, quae plura sunt rerum attributa.

II Realis, Ontum rei et modum possibilitatis exprimens. Exemp. Linea, ab puncto a immobili, circum se ducta, puncto b desorbis arcuatum. Dicitur Genetica.

III Descriptiva, Notata ad tempus, sed non perpetuo sufficientes exhibens. Distincta, sed non completa. Lib. 1. cap. 1.

CAPUT IV

De Divisione

Divisio, resolutio totius in partes.

- 1) Plurium in plura in partes

CAPITULUM

De DIVISIONE

Divisio, resolutio totius in partes.

- 1) Physica, compositi in partes.
- 2) Logica. Ideae universales in particularibus.

Subdivisio. Divisio partium

- I Totius Universalis, seu generis in species.
- II Totius essentialis, in partes essentielles. Homo in animam et corpus.
- III Totius in generalis, in partes quantitates. Corpus in caput, truncum et pedes.
- IV Totius potestatis, in suas facultates. Anima in sensum, imaginationem, memoriam.
- V Subiecti, per accidentia. Homo vel pius, vel impius.
- VI Abiudicandi per subiecta. Poena aeterna vel diabolorum, vel damnatorum.
- VII Causae per effectus. Verbum Dei terret et solatur.
- VIII Effatus per causas. Verbum Dei negat quod per ignorantiam per malitiam.
- IX Mei per objecta. Gaudium ob Deum, ob creaturas.

Regulae.

- 1) Membra dividenda sint adaequata diuisio.
- 2) Membra dividenda sibi repugnantia. e.g. contraria, bonum est honestum, utile et quicquid.

CAPITULUM

De Iudicio et Propositione

Iudicium, idearum conjunctio vel separatio. Est in mente.

- 1) Conjunctio, duarum idearum convenienter representatio.
- 2) Separatio, duarum idearum repugnantius representatio.

Propositio, iudicium verbis expressum.

- 1) Affirmatio, convenienter duarum idearum declaratio.
- 2) Negatio, duarum idearum repugnantius declaratio.
- 3) Subiectum, de quo aliquid vel affirmatur vel negatur.
- 4) Praedicatum, quod affirmatur vel negatur.
- 5) Copula, nexum notionum indicans, Cuius verbum Est.

- a) explicita. Deus est aeternus.
- b) implicita. Deus omnia conferens.
- c) secundi adiecti. Evidentiam indicans. Deus est.
- d) tertii adiecti. Deus est aeternus.

I Perfecta. Habens expressum subiectum, praedicatum et copulam. Sic etiam Cryptica.

II Imperfecta. Non habens expressum subiectum, praedicatum et copulam. Sic etiam Cryptica.

III Ambigua. e.g. optativa, imperativa, precativa, interrogativa, exclamativa.

IV Simplex. Uno subiecto et praedicato constat.

V Composita. Pluribus vel subiectis, vel praedicatis constat. e.g. Constantia et temperantia pariter.

- 1) Copulativa. e.g. Deus est iustus et sanctus.
- 2) Disiunctiva. Indeterminate extendens alterutrum praedicatum conveniens subiecto. e.g. Anima vel est immortalis, vel immortalis.

Regulae a) Disiunctio sibi plena.

III Categoricalis praedicatum sine conditione de subiecto extendens.

Hypothetica praedicatum cum conditione de subiecto extendens. Ex. Si Deus est sapiens, et si optimum.

Regulae. 1) conditio nihil potest in esse. 2) conditio impossibilis habet vim negandi.

- a) Hypothesis, ratio ob quam praedicatum convenit subiecto.
- b) Thesis, quod subiecto tribuitur.

IV Modalis, modum determinans, sub quo praedicatum convenit subiecto.

- 1) necesse est. 2) contingit. 3) possibile est. 4) impossibile est.

V Exponibiles. In quibus particulae sensum multiplicatum inferunt, pluribus propositionibus exponendum.

- 1) Exclusiva. solus, unicus, solum, tantum, tantumtaxat.
 - a) Exclusiva subiecti. Sola fides quae sit.
 - b) Exclusiva praedicati. Deus unus solum fides.
- Expositio. Solum homo est animal rationale.
- Resolutio, in propositiones exclusivas in plures.
- a) Homo est animal rationale.
 - b) Quia quod est non est homo illud non est animal rationale.

2) Exceptiva. males, nisi, proberquam, excepto, etc.

Expositio. Omne ens praeter Deum est contingens.

Resolutio. a) Omne ens est contingens. b) Deus non est contingens.

3) Restrictiva, quatenus, quia, in quantum, quod, quod attinet ad.

- a) Reduplicativa. Causam restringens. Homo, quia homo est, rationalis.
- b) Specificativa. Subiectum restringens. Homo, quia corpus est, mortalis.

Expositio. Homo quia anima est immortalis.

Resolutio. a) Anima est immortalis. b) Quodcumque non est anima in homine, non est immortalis.

4) Comparativa. magis, minus, plus, maxime.

- a) Magis comparatum. Alexander.
- b) Minus comparatum. Caesar.
- c) Tertium comparationis, fortius.

Expositio a) Alexander fortius. b) Caesar est fortius.

5) Expositiva, cuius subiectum est pronomen demonstrativum, i.e. praedicatum principale sub vehiculo. Ex. Hoc est corpus meum.

VII Ratione qualitatis

- 1) Affirmativa. Praedicatum subiecto tribuens.
- 2) Negativa. Praedicatum a subiecto removens.
- 3) Indefinita. Si particula NON non afficit copulam, sed terminum praedicati vel subiecti. Ad amicum potius non moti.

VIII Ratione quantitatis

- 1) Universalis. Si Hypothesis praedicatum subiecto tribuitur, capet in ipsa natura subiecti, vel si subiectum est genus vel species, praedicatum fingit speciem et individuum communitatis.
- 2) Signum. Omnis et nullus.

 - a) Definita, adjectivo signum et nullus.
 - b) Indefinita, omnis et nullus. Non est rationalis.

Regul. Signum universalitatis involvit non necessario universalitatem.

- 3) Particularis. Si subiectum est commune terminus, i.e. genus vel species, praedicatum vero tantum nonnullis speciebus et individuis competit.
- 4) Signum particularitatis, quidam, nonnulli, pauci, multi.

 - a) Definita.
 - b) Indefinita.

Regul. Signum particularitatis non necessario involvit particularitatem.

Signa Quantitatis et Qualitatis. A. E. J. O.

IX Ratione operati

- 1) Theoretica, aliquid quod subiecto inest, de eodem enuntians.
- 2) Practica, aliquid fieri posse vel debere postulare.

X Ratione evidentiae

- 1) Demonstrabilis. Habet intellectus terminis intelligenda.
- 2) Démonstrabilis, ex remotioribus principis deducenda.

XI Denominaciones Mathematicorum

- 1) Axioma. Propositio indemonstrabilis theoretica vel fluens ex una definitione. Ex. totum est majus sua parte.
- 2) Postulatum. Propositio indemonstrabilis practica, ex una definitione fluens. Ex. Felicitas est status per quamlibet gaudii. Postul. Homo felix futurus curam spiritualia, que durabile gaudium afferunt.
- 3) Theorema. Propositio theoretica demonstrabilis, ex pluribus definitionibus et principiis remotioribus deducenda. Ex. anima est immortalis.
- 4) Problema. Propositio practica demonstrabilis, ex materi altitudinem turris.
- 5) Corollarium. Ex proxima propositione immediate fluens.
- 6) Scholium. Propositio alius illustrationis causa, addita.
- 7) Lemma. Propositio ex altera defini plura in se posita demonstrationis adducta.

XII Affectiones

- 1) Oppositio. Collatio propositionum pugnantium.

 - a) Contraria. Unum universaliter negans et unum universaliter affirmans. Ex. Omnis sapiens est quilibet optimum. Nullus sapiens est quilibet optimum.
 - b) Contradictoria. Particulariter negans unum universaliter affirmans. Ex. Omnis sapiens est quilibet optimum, quidam sapiens non est quilibet optimum.
 - c) Subalternans. Particulariter affirmans unum universaliter affirmans. Ex. quidam homo est doctus, quidam homo non est doctus.

Lemma. Propositio ex aliena dicitur ipsa in se ipsa demonstratio adducta.

- Affectiones.**
- 1) **Oppositio.** Collatio propositioum pugnantium
 - a) **Contraria.** Uni universaliter negans dicitur universaliter affirmatum. Ex. Omnis sapiens eligit optimum. Nullus sapiens eligit optimum.
 - b) **Contradictoria.** Particulariter negans universaliter affirmatum. Ex. Omnis sapiens eligit optimum, quidam sapiens non eligit optimum.
 - c) **Subcontraria.** Particularium oppositio. Ex. quidam homo est doctus, quidam homo non est doctus. Requiritur. a) Contrarium utraque falsa, sed non utraque vera esse potest. b) Contradictorium altera semper falsa, altera semper vera est. c) Subcontrarium ambobus veris, sed non ambobus falsis esse possunt.
 - 2) **Subalternatio.** Propositio in angustiore sub latiore comprehensione
 - a) **Subalternans.** Universalis. Ex. Omne animal vivit et sentit.
 - b) **Subalternata.** Particularis. Ex. Quoddam animal vivit et sentit.
 - 3) **Conversio.** Mutatio subiecti in praedicatum et vice versa.
 - a) **Simplex.** Servata quantitate et qualitate. Ex. Omnis spiritus est intelligens, omne intelligens est spiritus.
 - b) **Per accidens mutans quantitates.** Ex. Omnis homo est doctus; Quidam homo est doctus.
 - c) **Per contrapositionem.** Mutans terminos servata quantitate et qualitate. Ex. Quidam homo non est sapiens, quidam homo non est sapiens, est homo.
- Nota.** Aliud conversionis genus, mutatio particularis in universalem, si Tres adjectibus Hypothesis. Ex. Quidam homo est sapiens, omnis homo eligens optimum est sapiens.
- 4) **Aequivalentia,** propositio non verbalis sed realis identitas.
 - a) **Grammatica,** vel materialis, per Synonyma Grammatica. Ex. Deus diligit suos, qui diliguntur a deo.
 - b) **Logica** vel formalis per Synonymum signorum quantitatis. Ex. Omnis homo est peccator, nullus homo non est peccator.

CAPITULUM VI

De Ratiocinio et Syllogismo

Ratiocinium est actus mentis ex duobus quibus rationem communem habentibus partem eliciens

- a) Ex deo generis efficitur
 - b) Ex definitione.
- Syllogismus est ratiocinium verbi expressum.
- 1) **Materia,** sunt
 - a) **Tres termini**
 - a) Minor subiectum conclusionis
 - b) Major praedicatum conclusionis
 - c) **Medius terminus,** in quo praedicatum et subiectum conclusionis connectitur.
 - b) **Tres propositiones.**
 - a) Major praedicatum conclusionis conjungens medio termino
 - b) Minor praedicatum conclusionis conjungens medio termino
 - c) **Conclusio.** Propositio ex praemissis immediate fluens.
- Nota.** Haec propositiones vocantur praemissae

- II) **Forma.**

Figura est mediis terminis cum duobus terminis, conclusionis dispositio.

 - a) **Prima.** Si medius terminus in maiore est subiectum in minore praedicatum
 - b) **Secunda.** Si medius terminus in maiore et minore est praedicatum
 - c) **Tertia.** Si medius terminus in maiore et minore est subiectum
 - d) **Quarta.** Si medius terminus in minore est subiectum, in maiore praedicatum
- Fig. I.** Omne quod vivit et sentit est animal. **Fig. III.** Omne animal vivit et sentit
 Omnis homo vivit et sentit. **Omne animal est substantia**
 Omnis homo est animal. **Quidam substantia vivit et sentit**
- Fig. II.** Omne animal vivit et sentit **Fig. IV.** Omne animal vivit et sentit
 Nullus lapis vivit et sentit. **Omne quod vivit et sentit est substantia**
 Nullus lapis est animal. **Quidam substantia est animal**
- Fig. I.** M.P. **Fig. II.** P.M. **Fig. III.** M.P. **Fig. IV.** P.M.
 S.M. S.M. M.S. M.S.

- III. **Regulae.**
 - 1) **Generales.**
 - a) **re labore et quatuor terminis**
 - a) **Vitio aequivocationis.** Omnis spiritus est intellectu et voluntate praeditus. Spiritus vini est spiritus
 - b) **Vitio suppositionis.** Spiritus vini est intellectu et voluntate praeditus. Omne ens est generis neutrius. Foemina est ens. Foemina est generis neutrius.
 - c) **Vitio confusionis abstracti et concreti.** Justitia est habitus. Cacus est iustus. Cacus est habitus.
 - d) **Vitio diverso de terminis.** Omnis homo moritur. Beati in caelo sunt homines. Beati in caelo moriuntur.
 - b) **Medius terminus ne ingrediatur conclusionem.** Omnis bonus miles est homo. Cacus est bonus miles. Cacus est bonus homo.
 - c) **Ex parte particularibus nil sequitur.** Quidam homo est pius. Quidam homo est impius. Nullus impius salvatur. Nullus pius salvatur.
 - d) **Ex parte negantibus nil sequitur.** Nullus impius salvatur. Nullus pius salvatur. Qui mundum contemnit injurias patitur. Qui Christum sequitur in mundum contemnit. Qui Christum sequitur in aeternum injurias patitur.
 - f) **Conclusio sequatur partem debiliorem.** id est partem affirmativam et negativam praemissarum.
- 2) **Speciales.**
 - a) **Primes figurae.**
 - a) Major sit universalis
 - b) Minor affirmativa
 - c) Conclusionem universaliter affirmantem procedant praemissae universales affirmativae
 - d) Conclusionem universaliter negantem procedant praemissae universales negativae
 - e) Conclusionem particulariter affirmantem procedant praemissae particulariter affirmativae
 - f) Conclusionem particulariter negantem procedant praemissae particulariter negativae

LOGICA
PRIMA PRACTICA
Cap. I. mum

De
VERITATE

Veritas

- I Metaphysica, entis, quod habet suam essentiam debilem
- II Ethica. Convenientia sermonis cum cogitationibus
- III Logica. Convenientia cogitationum cum rebus cogitatis.
 - 1) Ideo. convenientia cum re cogitata
 - 2) Judicii. convenientia cum vel rebus, vel natura sua disjunctis, vel conjunctis si eundem, quam natura rei habet, vel convenientiam, vel repugnantiam cogit.
 - a) ratione qualitate, b) ratione quantitate
 - 3) Ratiocinii. Si conclusio reale elicitur ex principiis, si eundem, quem natura rei suppeditat, neque mediis terminis cum majoris et minoris cogito.
 - a) ratione materiae, b) ratione formae

Cap. II

De
OPPOSITIS VERITATIS.

- I Falsitas. Disconvenientia cogitationum cum rebus cogitatis.
 - 1) Criterium falsitatis, repugnantia subiecti, et predicati, vel in affirmatione, vel negatione.
 - II Error, ad sensum temere datus, propositio falsa, subiectiva.
 - III Prajudicium, est iudicium erroneum, per precipitantiam latum, vel habitus erroris in iudicando.
 - 1) autoritatis, sequens viri grauius iudicium non examinatum.
 - 2) confidentia, quae vis cogitatu nobis, haud examinata, vera praepudicium.
- Remedium contra praepudicium est sana dubitatio, i.e. suspensio iudicii.
- 3) Aliorum distinctiones
 - a) Theoretica.
 - b) Practica.
 - 1) Theologica, 2) Philosophica, 3) Iudicia et prudentia, 4) Scientia, 5) Auentia, 6) Virtutia, 7) Genia.
- IV Sophisma, falsus Syllogismus, pertrahens
 - 1) in materia. Omnis effectus est similis causa, Omnis homo est effectus Dei, Homo est similis Deo
 - 2) in forma. Si perfectus damnatus, Si hominum est perfectus, Omnis homo damnatus
 - 3) In utraque. Quae peccator ad desperationem impellitur, Oponeitens est peccator, Oponeitens ad desperationem impellitur.
 - 4) In dictione, ob ambiguitatem vocum
 - a) Homonymia, ubi ambiguitas habet in una voce. E. Candi, si dicitur, vel dicitur, E. an
 - b) Emphibolae, in pluribus vocibus. E. Scit tuam hostem te amare.
 - c) Compositionis, ubi discreta coniunguntur. E. Sedens potest ambulare
 - 5) Diversio, ubi coniungenda discernuntur. E. Totum est quale partibus
 - 6) Accentus.
 - 1) Novem est rationale partium totum
 - 2) Novem est rationale partium totum
 - 3) Quod in manibus est, est in porcum
 - 4) Idea est in manibus, Idea est in porcum quid.
 - 7) Extra dictionem, ubi ambiguitas in rebus ipsis.
 - a) Accedentis, si accidentale cum essentiali mutatur. E. Quod dicitur ad Afflictum, malum est. Philosophia dicitur ad Afflictum, Ergo Philosophia est mala.
 - b) Adiecti secundum quid ad dictum simpliciter, si vox determinata accipitur proinde deleripi. E. Bonus orator est bonus.
 - c) Ignoratiois elenchi, si status controversia mutatur. E. Si aduersarius peletur abprobatione mundum esse obferum, ego vero proba rem mundum esse in men furu bitem.
 - d) Retentionis principis, si probatur ex eo, quod in questione, nomi naturae vinculus, vltio sui. E. Quicunque in initio et fine caret et in quo omnia sunt semper et simul ille existens Deus in initio est. Deus vltimus est.
 - e) Consequentis, si conclusio non fluit ex antecedenti. E. Omnis adulter est blandus.
 - f) Interim questionum, si varia quaestiones u. nom. sententur. E. Qui bona et mala facit, non potest saluari.
 - g) Causio non causa. E. Deus non potest damnare malos, quia nec creatus, nec miseriis, crea bonorum deletatur.

Cap. III

De
Veritate certa.

- Certa veritas, subiective sumpta, a formi dicitur oppositi libera, qui qui ritus
- I Experientia, quae est cognitio acquisita attendendo ad obiecta sensibus directis.
 - 1) in materia, si attendimus ad ea, quae sunt in anima nostra externa, si attendimus ad ea, quae sunt extrinsecus sensibus representata.
 - 2) in forma, omnibus communis
 - 3) in officio, per experientiam in studio instituta, unde ars ex parum di, promptitudo animi ex multis observatiuibus experimentibus naturae nascitur.
 - II Regulae
 - 1) Sensus non fallunt
 - a) Si organa sensum recte se habent.
 - b) Si defectus impletur instrumentis sensum.
 - c) Si attentus omnia contemplamur.
 - d) Si res pluribus sensibus percipiuntur.
 - e) Si ius suum est, distantiu obiectorum.
 - f) Si cauemus praepreptionis, quod est, si in demur experiri, quod non experimur.
 - 2) Sensus ex experientia suppeditant.
 - a) Notiones individuales.
 - b) Iudicia intuitiva, cum entibus tribuimus, quod in eis notione comprehenduntur, attendendo ad rem obiectam, tamquam subiectum, attendendo ad id, quod rei penetrat in eis, vel non in eis, tanquam praedictum.
 - c) Notiones indiuiduales et iudicia intuitiva praesunt mutari in uni uersales et definitores, quod fil
 - Si obferuamus an praedictum perpetuo in fil subiecto, vel in fil omni speciei et generi, attributum essentialit.
 - In pluribus iudiciis intuitiuis omittimus praedictum acci dentale per abstractionem.
 - Praedicta, quae in omni causa non eadem sunt partuicularibus determinatiuibus liberum.
 - Conuenientiam plurium exemplorum examinamus.
 - 3) Iudicia intuitiva etiam rationibus tribuuntur, si duorum obiectorum nequam necessarium intuemur.
 - III Cognitio sensualem est, certa, si legitime processimus in
 - 1) Notionibus, 2) Propositionibus, 3) Definitionibus, 4) Obiectiue.
 - II Ratio, quae est facultas rerum uersalium rerum perspicere, quae demonstratio, quae est conuexio ratiocinii, in quibus nullus praemissus nisi ueritatem habet, quae legitime obseruatur
 - 1) Materialis demonstrationis, i.e. certas promissas tanquam praemissas demonstrandi
 - 2) Formale, i.e. legitimum concatenationem, uel conclusionem, cum praemissis, quae in fituibus.
 - a) priori, si deductus ex definiti uibus, uel axiomatibus et postulatis.
 - b) posteriori, si deductus ex experientia, et dicitur
 - 1) directa, si ueritas ex suis principiis deductus.
 - 2) indirecta, si deductus ex absurditate oppositi, methodo
 - a) Analytica, si condusionem in sua praemissis resoluitur.
 - b) Synthetica, si ex simplicibus, minus praemissis elicitur ueritas.
 - Regulae
 - 1) eilebus circulus in demonstrando
 - 2) Demonstratio rite in fituatur, ut conclusio praecedat syllogismi, sed praemissis subsequentes.

Cap. IV

De
Veritate probabilis.

- Probabilis, ob rationem insufficiens, a formi dicitur oppositi libera.
- 1) Propositio, in qua praedictum praedictum subiecto, ob quosdam nequissimos ueritatis, quorum copia est, probabilis. Nequissimum ueritatis dicitur, id per quod praedictum tribuuntur subiecto.
- 2) Syllogismus, in quo alterutra praemissarum est probabilis.
- I Historica, nitens fide, id est a sensu propositi ueritatis dato ob testimonium alterius, ubi ratio probabilis, auctoritas ueritatis, uel ex aminandi

CAPIT. IV.

De Veritate probabilis.

- Probabilis, ob rationem insufficientem, a formi dicitur opposita in non libera.
- Propositio, in qua pro dicitur quod dicitur, sed ex eo, ob quodam requisita veritatis, quorum copia fit, probabilis. Requisite veritatis dicitur id, per quod pro dicitur, sunt tributa suo effectu.
 - Syllogismus, in quo alterutra premissa est probabilis.
- I Historica**, nitens fide, id est assensu propositi danti ob testimonium alterius ubi ratio probabilis auctoritas narrantis.
- testes examinandi
 - secundum intellectum
 - secundum voluntatem
 - secundum sensus.
- Regulae
- In rebus altioris dignitatis testimonio prudentis viri eide dignus est.
 - In rebus solo sensu percipiendis eandem fidem meretur et in omnibus in similibus.
 - Testi partium studio dedito nulla fides habenda est.
 - Testis oculatus auribus praesens est.
 - Testi auro, in quo matrem iudicium reperimus, major fides habenda, quam simpliciter.
 - In multis autem narrationibus investigatur et perque examine sua auctoritas.
 - Testium coram omnibus maxima est auctoritas.
 - Testium plurimum consensus non minor est auctoritas.
 - Testis alius dissentientium in re quadam maxima est auctoritas.
- 2) Rei vel facti consideranda**
- possibilitas.
 - consensus circumstantiarum.
 - In plures et minus plurimum testimonio suffulcratur auctoritas.
- modus narrationis.
- oratorius.
 - doctus suspectus.
 - historicus fide dignus.
- II Hermeneutica**, occupata in determinando sensu ab autore desinato in se plus expositibiles.
- Sensus auctoris est ille conceptus quem auctor in animis legentium vult produci.
- Regulae
- Interpretationis linguam probe callias.
 - Fontem non versiones sequatur.
 - Attendat ad affectum, scilicet munus a talem, scriptum auctoris.
 - Judicet de illo ex suo sermone et notis dicitur domo dicitur.
 - Abstrahatque pro quod cuius credat ad interpretationem.
 - Verbum in contextu consideret.
 - Parallela sermonum perpendat.
 - Sensus proprio in se eam, nisi absurdum consequatur.
 - Seniorem interpretationem pro se ad otiosum.
 - Ita ut facile presumat contradictionem in verbis auctoris.
- III Physica**, cum ex pluribus Vanominis aut ludimus ad causam Physicam et modum.
- Regulae
- Vanominon supponatur indubium, re se determinatum.
 - Omnes causa probabilis Vanominis investigentur.
 - Ex omnibus probabilibus causis, illa assumatur, quae omnibus circumstantiis maxime conveniat.
- IV Politica**, cum ex pluribus personis vel nominis ad ludimus ad indidendo animi.
- V Prudencia**, cum ex pluribus Physicis et moralibus iudicamus eventum aliam rem.
- VI Opinio**, est propositio insufficiente probata, quae est, ymprobabilis. Ynterendum falsa.

CAPIT. V.

De Meditatione

- Meditatio, applicatio cogitationum ad veritatem in investigandum secundum leges methodi.
- Regulae
- meditationis, veritatis ex veritabilibus, vgnitio derivaturus afferat attentionem
 - animum praeparandum vacuum
 - De principiis, quibus veritates superfluae, maxime sollicitus sit.
 - Subiectum suum legitime definit.
 - Singulari et ad definitio nova definitioe munial.
 - Ex definitione axiomatica cluatur quod sit.
 - Ex parte definitionis propositio ornatus.
 - De definitione chuectur, i.e. pro dicitur in locum subiecti, transponitur.
 - De affirmatio in negationem argui potestem multa sit.
 - Item postulata.
 - Ex axiomaticis et postulatis conlectaria.
 - Ex definitionibus et axiomaticis et postulatis theoremata et problemata.
 - Inclutendo emta legitima ratiocinationum conatentatione inter se copulet.
- Ordine
- Analytico, unde exurgit meditatio analytica.
 - Synthetico, unde exurgit, meditatio synthetica.

CAPIT. VI.

De Lectione librorum

- Lectionis, i.e. veritatem ab aliis inventam ex eorum libris cogniturus vel didicaturus.
- I Regulae generales**
- Easdem notiones cum verbis conjungat, quae auctor conjungit.
 - Attendat ad definitiones et determinationes significationis vocum.
 - Ita legal, ut neque totius operi memoria tenet.
- II Regulae speciales**
- Historias**, attentionem afferat.
- crebra repetitio in omnibus in figurata.
 - examine veritatem factorum secundum regulas probabilis.
 - examine ordinem et Chronologiam.
 - judicet, an historia sit completa.
- Dogmaticas**
- examine auctoris periculis.
 - sermos in propositioe resolval, iis quo sua praefigatur minima, v.g. definitionum, axiomatum.
 - Omniom terminorum significationum ex auctoris intentione et usu accurate determinat.
 - veritatis antecedente familiaritate reddat, prius quam legendo pergit.
 - examine libri.
 - examine veritatem, numlermine accurate sint definiti.
 - Ordinem, num antecedentia illa sint ordinata, et sequentia bene intelli gendi vel demonstrandi.
 - Soliditatem, num omnes propositioes demonstrabiles firmis demonstrationibus sint munita.
 - examine principii.
 - ex legitima methodo.
 - numliber sit completus, i.e. fini respondeat.

CAPIT. VII.

De Aliorum contradictione

- I Dicitur**, i.e. veritatem incognitas verbo tenus aliis communicaturus, quae deat
- peripicui tate, ut
 - terminos accurate definit.
 - non abstractas selectionibus exemplis illustret.
 - praemittat, per quos sequentia intelligantur.
 - propositioes in se sint et hypothese in resolval.
 - Aliorum demonstrationes analytice resolval.
 - non proponendi, i.e. non prole dicitur aliquid a sua veritate sensu animi exprimendi.
 - Soliditate, de se, habitu propositioes, per ratiocinia legitime conatentata cum in dubitatis panna.
- II Concludunt**, i.e. alium de veritate propositiois, et de falsitate illius verbum reddentibus, quod sit.
- proponi, per demonstrationem, dicitur, et indiditatem.
 - posteriori per experientiam.
- III Convincunt** afferat.
- IV Perquisitio** est assensus propositioe dubio non satis explorata et demonstrata.

CAPIT. VIII.

De Confutatione

- Confutatio, id est alium erroris vinciturus, falsitatem quae alium propositiois demonstraturus
- Regulae
- Statum intro versus formel, ne loquomaculis implicetur.
 - Originem erroris, vel in principis, vel in modo concludendi ostendat.
 - In modis dicitur non e, i.e. lagge, vel in modo concludendi ostendat.
 - Falsitatem demonstrat
 - de opposita veritate convincit.
 - de errore convincit per demonstrationem.
 - axiomaticam, a posteriori.
 - indirectam.
 - Confutandi ne turbet attentionem, convincit a acu liquidis dicitur.
 - absurditatem propositiois cluatur ex absurditate consequentiarum, quae formetur
 - ex vero et intento sensu verborum.
 - non ex tra veritatum spectationum.
 - quo primo neque fluant, nec per detractiones exornentur.
 - absurdi consequentia necessaria cluatur ex propositioe, non ipsi tribuatur auctori.
 - a consequentia illud endi causa formati ablineat.
- Ne usata argumentis ab incidia ductis, v.g. comparando propositioem cum plurius similia in forum.

CAPIT. IX.

De Defensione

- Defensio, i.e. demonstraturus se non esse confutatum.
- Regulae
- verborum impugnationum statum explicet.
 - Notione impugnatibus evolval.
 - Principia sua bene defendat, ad ambigua esse demonstrand.
 - modum argumentandi, i.e. regulas logicis respondeat.
 - Consequenter legibuntur, ab fundam exponit prius suis own fluse demonstrat.
 - In fine, omnia, convincit absurdum, argumentis ab incidia ductis pugnantibus malitia in lucem protrahat.
- Regitimum demonstrationum multis defendere se super sedat
- Sinpta. a) Apologiam, continent defensiones.
- b) Solemnia, vel Enistica, impugnantibus, refutationes et defensiones.

CAPIT. X.

De Disputatione

De Disputatione

Disputatio, i.e. propositio aliquid coram impugnantibus et defendentibus
 Regulae generales 1) Argumentum probe intelligant. 2) Linguam, qua disputare debent, colligant.
 3) Praesentes sunt animi. 4) Versentur in terminis contradictoriis.

Regulae special. 1) Opponens, i.e. impugnans propositionem ad disputandum propositam.
 a) statum controversiae formel, i.e. notionem subiecti et praedicti rite colloca.
 b) ex respondente propositionis controversae sensum exquirat.
 c) per syllogismos falsi talen propositionis demonstrat.
 d) conclusio e diametro opposita sit propositioni respondentis.
 e) praemissas pro syllogismo omittat.
 f) caveat sibi a sophisticis cavillationibus et injuriis.
 g) contra responsiones novas formel exceptione.

2) Respondens, i.e. propositionem defendens
 a) argumenta rite assumat, i.e. in eorum syllogismos repetat.
 b) praemissarum, si dubia fuerint, probationem postulet.
 c) errorum argumentationis infringat.
 d) examinet formam syllogismi.
 e) materiam syllogismi.
 f) respondeat per confessionem, si conclusio non est contradictoria.
 g) per instantiam, i.e. per exemplum, quod universalitati contradicit.
 h) per inversionem, si syllogismus ita disponitur, ut pro his qui proposita pugnet.
 i) per reversionem, si argumentum ita proponitur, ut sit contra opponentem.
 k) per distinctionem, quae species determinat.
 l) per limitationem, quae sub conditionibus considerata absoluta considerata

3) Praesens
 a) subleve respondentem
 b) utrosque ex digressionibus revocet ad statum controversiae.
 c) alternationibus et injuriis occurrat.
 d) quantum fieri potest controversiam dirimat et ventalem stabiliat

III Methodus

1) Socratica per quaestiones.
 2) Hegantia, ad absurdum ducentia ad verum.

FINE

1) Theoretica, aliqui quod subiecto inest, de eodem enuntians.
2) Practica, aliquid fieri posse vel debere postulare.

IX Ratione evidentie.

- 1) Indemonstrabilis, statim intellectis terminis intelligenda
- 2) Demonstrabilis, ex remotioribus principis deducenda

X Denominationes Mathematicorum.

- 1) Axioma. Propositio indemonstrabilis Theoretica vel fluens ex una definitione. Ex. totum est majus sua parte
- 2) Postulatum. Propositio indemonstrabilis practica, ex una definitione fluens. Ex. Felicitas est status per durabilis gaudii. Postul. Homo felix futurus curam special ca, que durabile gaudium afferunt.
- 3) Theorema. Propositio Theoretica Demonstrabilis, ex pluribus definitionibus et primis pncipis remotioribus deducenda. Ex. anima est immortalis
- 4) Problema. Propositio Practica Demonstrabilis. Ex. metiri altitudinem turris.
- 5) Corollarium. Ex proxima propositione immediate fluens
- 6) Scholion. Propositio alius illustrationis causa, addita.
- 7) Lemma. Propositio ex aliena disciplina in subsidium demonstrationis adducta.

XI Affectiones.

- 1) Oppositio. Collatio propositionum pugnantium
 - a) Contraria. Uni universaliter negans uni universaliter affirmatum. Ex. Omnis sapiens eligit optimum. Nullus sapiens eligit optimum.
 - b) Contradictoria. Particulariter negans uni universaliter affirmatum. Ex. Omnis sapiens eligit optimum, quidam sapiens non eligit optimum.
 - c) Subcontraria. Particularium oppositio. Ex. quidam homo est doctus, quidam homo non est doctus. Requirit. a) Contrariorum utraque falsa, sed non utraque vera esse potest. b) Contradictoriarum altera semper falsa, altera semper vera est. c) Subcontrariis ambobus veris, sed non ambobus falsis esse possunt.
 - 2) Subalternatio. Propositionis angustioris sub latiore comprehensio.
 - a) Subalternans. Universalis. Ex. Omne animal vivit et sentit.
 - b) Subalternata. Particularis. Ex. Quoddam animal vivit et sentit.
 - 3) Conversionis. Mutatio subiecti in pncipio dicitur et v. salva veritate.
 - a) Simplex. Servata quantitate et qualitate. Ex. Omnis spiritus est intelligens, omne intelligens est spiritus.
 - b) Per accidens mutans quantitate. Ex. Omnis homo est doctus, Quidam homo est doctus.
 - c) Per contrapositionem. Mutans terminos servata quantitate et qualitate. Ex. Quidam homo non est sapiens, quoddam quod non est sapiens, est homo.
- Nota. Aliud conversionis genus, mutatio particularis in universalem, si Thesis dicitur Hypothesis. Ex. Quidam homo est sapiens, omnis homo eligens optimum est sapiens
- 4) Equivalence. Propositionum non verbalis sed realis identitas.
 - a) Grammatica, vel materialis, per Synonyma Grammatica. Ex. Deus diligit pncipis qui diliguntur a deo
 - b) Logica vel formalis per Synonymum signorum quantitate. Ex. Omnis homo est peccator, nullus homo non est peccator.

CAPITULUM VI.

De Ratiocinio et Syllogismo

